بسم الله الرحمن الرحيم

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް

މާލެ

މީހުން ޓްރެފިކިންގ ކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ބިލަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅާ ކޮމެންޓްސް

ޢާންމު ކޮމެންޓްސް

1. މި ބިލުގައި އަންނަނިވި ފަދައިން ހިއުމަން ޓްރެފިކިންގ ތަޢުރީފުކުރެވިފައި އޮތުން މުހިއްމު ކަމުގައި ފާހަގަ ކުރަމެވެ.

ބިލުގެ ތަޢުރީފުތަކުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި ހިއުމަން ޓްރެފިކިންގ ތަޢުރީފުކޮށްފައިވާ ގޮތުން:

"ހިއުމަން ޓްރެފިކިންގ" އަކީ ނަފާގެ ގޮތުގައި އިންސާނުންގެ ބޭނުން ކުރުމާއި ނާޖާއިޒު ފައިދާތަކެއް ހޯދުމުގެ މަޤްސަދުގައި؛ ބިރުދެއްކުމުން، ގަދަބާރުން ނުވަތަ އެހެނިހެން ގޮތަކުން މަޖުބޫރުކުރުމުން، ވަގަށްނެގުމުން، ހީލަތްހެދުމުން ނުވަތަ އޮޅުވާލުމުން، ބާރުފޯރުވާ ބާރުގައި ނުފޫޒުގެ ބޭނުން ނަހަމަގޮތުގައި ކުރުމުން، ނުވަތަ މީހެއްގެ ނާޒުކު ހާލަތުގެ ބޭނުން ހިފައިގެން ފައިސާއާއި ފައިދާ ފޯރުކޮށްދީގެން ނުވަތަ ހޯދައިދީގެން، އެހެން މީހެއްގެ މައްޗަށް ބާރު ހިންގާ މީހެއްގެ ރުހުން ހޯދުމަށްޓަކައި ފައިސާގެ ނުވަތަ އިންސާނުންގެ ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރުމަށް؛ އަދި ފަރާތެއް މަސައްކަތް ކުރުވުން ހޯދުމާއި، އެއްގައި ގެންދިއުމާއި، އެތެރެކުރުމާއި، ބަލަހައްޓައި ބޭއްވުމާއި، ނުވަތަ ފަރާތާ ހަވާލުކުރުމުގެ ކަންތައް އަމަލުކުރުން."

"ނަހަމަގޮތުގައި އިސްތިސްމާރު ކުރުން" މި ޤާނޫނުގެ މާނައިގެ ތެރޭގައި، ހަށިވިއްކުމުގެ ވިޔަފާރީގައި ބޭނުންކުރުމާއި އެހެނިހެން ޖިންސީ ގޮތްގޮތުގައި ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމާއި، ގަދަކަމުން މަސައްކަތްކުރުވުމާއި، އަޅުވެތި ކަމުގައި ނުވަތަ އެއާ އެއްގޮތް ގޮތްތަކުގައި ގެންގުޅުން، ޚާދިމުކުރުވުން، އެތެރެހަށީގެ ގުނަވަނެއް ނެގުން ނުވަތަ މިނޫން ގޮތެއްގައި މީހެއްގެ ބޭނުން ނަހަމަ ގޮތުގައި ކުރުން ހިމެނެއެވެ.

2. 11 ވަނަ މާއްދާގައި ސަޕޯޓް ކަމުގެ ނަޒާހަތު ފައިދާނުގެން، މި މާއްދާގައި ސަޕޯޓް މި ބަސް ބޭނުން ކުރެވިފައި ވޮލަންޓިއަރިންގެ ބަދަލުގައި ކަމަށްވާތީ، މިބައިން ވޮލަންޓިއަރިންގެ އޭގެ އެހެން ޒިންމާ މެންބަރުންގެ ދަށުން ތަމްރީނުކުރެވޭ މި ވަކިގެ ބަދަލުގައި ވޮލަންޓިއަރިންގެ ބޭނުންކުރުން ހުށަހަޅަމެވެ.

3. މި ބިލުގައި ޖަމްޢިއްޔާ ކުރިއަރުވާ ފަރާތްތައް ތަރުތީބުކުރުމާއި އަމަލުކުރަންވީ ގޮތް ބަޔާންކޮށް ގެއްލުންވާ ފަރާތްތަކުގެ ބަދަލު ވަކިން ބޭނުން ކުރެވޭ. ކަމުގައި ހިމެނޭ ގޮތަށް ބަދަލުކުރަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނީގޮތުން މިފަދަ އިދާރީ ޖަމްޢިއްޔާ ވެސް މީހުން ކުރިއަރުވާއިރު އަދި އެއްބަޔަކު އަދަދު ކުރަންޖެހޭ މި ބިލުގައި ހިމެނުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

4. އެއްވަނަ ބާބުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ސިޔާސަތުތަކާއި އަދި ސިޔާސަތުތަކާއިގުޅޭ މީހުންނަށް ރައްކާތެރިކަމާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން އަދި އެފަދަ މީހުންގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ކުރިއަރުވައި، ވަރުގަދަކުރުން.

މި މާއްދާ އަންނަނިވިގޮތަށް ބަދަލު ގެނައުން ހުށަހަޅަމެވެ.

2 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ޖަމްޢިއްޔާ ކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތަކާއި އަދި ސިޔާސަތުތަކާއިގުޅޭ މީހުންނަށް ރައްކާތެރިކަމާއި އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން އަދި އެފަދަ މީހުންގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ކުރިއަރުވައި، ރައްކާތެރިކުރުން.

5. 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ދ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެ ގުދުރަތީ ކާރިސާއެއް މީހުން ޖަމްޢިއްޔާކުރުން ހުއްޖަތުގެ ކަމުގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމާޢަތްތަކާއި ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން.

މި މާއްދާއަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޖަމާޢަތްތަކާއި، މިބަސް އިތުރުކޮށް އަންނަނިވިގޮތަށް ބަދަލު ގެނައުން ހުށަހަޅަމެވެ.

2 ވަނަ މާއްދާގެ (ދ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެ ގުދުރަތީ ކާރިސާއެއް މީހުން ޖަމްޢިއްޔާކުރުން ހުއްޖަތުގެ ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތް ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމާޢަތްތަކާއި ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން.

6. 11 ވަނަ މާއްދާގައި ވަތްކަރަބިރިޔާގެ ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނެގުމާއި ބީރައްޓެހި މަސްލަހަތުތަކުގެ ހާލަތްތައް، މިބައި ހިމަނަން ފެންނަ ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވާ.

ވީމާ، އިތުރު ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި އަންނަނިވި ބައި ހިމެނުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

- ބީރައްޓެހި މަސްލަހަތުތަކުގެ ތެރެއިން ވީއިރު، އެފަރާތުގެ ސަރުކާރުގެ ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނެގުމަށް،

7. ރިޕޯޓަށް ބާބުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއަށް (5) ގެ ގޮތުގައި ނަންބަރަށް އިތުރުކޮށް ޕެންޝަން ކަންކަމަށް ހުށަހަޅާފައި ހުރި ވިއްކާލައި ހަރުމަސައްކަތުގެ ގޮތުގައި ވިއްކުން، މިބައި ހިމެނުން މުހިއްމު ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވާ.

13 ވަނަ މާއްދާގެ (5) މިހެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ޕެންޝަން ކަންކަމަށް ހުށަހަޅުއްވަން އަދި އެހެނިހެން ހަރު ވިއްކާލުމާއި އެހެނިހެން ހަރުމަސައްކަތުގެ ގޮތުގައި ވިއްކުމަށް މަޖުބޫރު ކުރުވުން.

މި މާއްދާ މިވަރުއިން ބަދަލު ކުރުމަށް ހުށަހަޅުއްވަން ސަބަބަކީ ހަރުދަނާ ދިރާސާ ރިޕޯޓެއްގައި މިފަދަ ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ މިއީ ވަރަށް ފާއިތުވެދިޔަ ހިސާބު ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާ.

8. ހަމަކަށަ ބާބަށް ކުރެވޭ ގޮތުގައި ޖަލްސާއެއްގެ އަޅާ ދައުލަތުގެ އިދާރާގެ ތެރެއިން ހިންގުން ހުއްޖަތުތަކާއި ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންނާއި އަދި ދައުލަތުގެ ވަޒީފާގައި ދެމިތިބޭ ފަރާތްތައް ހިމެނޭގޮތަށް ވަކި ގޮތުގައި މި ބިލުގައި ބައްޓަންކުރަން ފެންނަ ކަމުގައި ފާހަގަކުރައްވާ.

ވީމާ، އަންނަނިވި ގޮތަށް 20 ވަނަ މާއްދާއަށް (ނ) ގެ ގޮތުގައި ނުކުތާއެއް އިތުރުކުރުން މުހިއްމު ހުށަހަޅަމެވެ.

20 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކާއި ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުން މެނުން ޖާގައިގެ ކުރިމަތިވާ ކަމަށް ކުރުމަކީ ނުވަތަ ޚިލާފު ކަންކަމެވެ.

9. 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް އަންނަނިވި ގޮތަށް ނަންބަރެއް އިތުރުކުރުން ހުށަހަޅަމެވެ.

24 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (9) ގައިވާ ބައިން މަސައްކަތް ކުރުމަށް ގެންދާ ހަރަކާތް ވަކި ފަރާތަކަށް ގެނައުމަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުމުގެ ފުރުސަތު ފަރާތްތަކުގައި އެފަރާތެއް ގެންގުޅުން.

10. ފަސްވަނަ ބާބުގެ 31 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ ކުރާ ފަރުދުތައް ކަނޑައެޅުމުގައި ވަކި ގޮތެއް އިދާރާތަކުގެ ފަރުދުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަންނަނިވިގޮތަށް ތިރީގައިވާ ނަންބަރުތަކުގެ އިބާރާތް ބަދަލު ކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

(1) ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް އިމިގްރޭޝަން އެންޑް އެމިގްރޭޝަންގެ ކަމާބެހޭ މުވައްޒަފުން.

(2) މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ ކަމާބެހޭ މުވައްޒަފުން.

(3) ޑްރަގް ކޮންޓްރޯލް ކުރާ އިދާރާއެއްގެ ކަމާބެހޭ މުވައްޒަފުން.

11. 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރު ބުނެފައިކަމަށް މިހެން ދެކުނުގޮތް ގުޅޭގޮތުން 41 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތައް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން ފުރިހަމަކޮށް ނިންމަންވާނެއެވެ. އަދި ހަމަ މި އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކޮށް ނިންމުމަށްޓަކައި އަންނަނިވި ވަގުތުން މުއްދަތެއް ބަޔާންކުރަން ޖެހޭ ކަމުގައިވެސް ފާހަގަކުރަމެވެ.

މި މާއްދާ އަންނަނިވިގޮތަށް ބަދަލު ކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ

32 (ނ) ގެ (2) ބުނެފައިވާ މިހެން ދެކުނުގޮތް ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ 41 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަމަލު ކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތައް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް އިމިގްރޭޝަން އެންޑް އެމިގްރޭޝަނާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ ފެމިލީ އެންޑް ހިއުމަން ރައިޓްސްއާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްއާއި އަދި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ އާދައިގައި ފުރިހަމަކޮށް ނިންމަންވާނެއެވެ. އަދި މި ބިލު ޤާނޫނަކަށް ވުމުން ފެށިގެން 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބުނެފައި ކުރާ މިހެން ދެކުނުގޮތް ގުޅޭގޮތުން އަމަލު ކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކޮށް ނިންމަންޖެހޭނެ ކަމުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ.

12. 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ބުނެފައި ކުރާ މިހެން ކަމުގައި ޚާއްޞަ މިހާރު ޕޮލިސް ޕްރިސް ސަރވިސްއިން މައުލޫމާތު ދިނުމުގައި، އާންމުން ފުރުޞަތު ބަރުމިން އެކަށީގެން ހިއުމަނިޓޭރިއަން ޕޯޓަލްތަކުން މަސައްކަތް ކުރަން ފެށުމެވެ. އަދި އާންމުކޮށް ލިޔުންތަކެއް ނެރެފައި ޝާއިޢުކުރަމުން، އާންމުން ހ މަޢުލޫމާތު އަރިހުން ހިއްސާކުރެވޭނެއެވެ.

މި މާއްދާ އަންނަނިވި ގޮތަށް ބަދަލު ކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ބުނެފައި ކުރާ މިހެން ކަމުގައި ޚާއްޞަ މިހާރު ޕޮލިސް ޕްރިސް ސަރވިސްއިން މައުލޫމާތު ދިނުމުގައި، އިތުރަށް ބަހައްޓާ ކުރިއަށްގެންދާ ބަޔަކު ކުރިއަރާ ފަރާތްތަކުން ވެބްސައިޓްތަކުން ޝާއިޢު ކުރުމަށް ތަރުތީބުކުރަން ފެށުމުގެ ބަރަކާތުން ޝާއިޢު ކުރަމުންދާނެއެވެ. އަދި އާންމުކޮށް ލިޔުންތަކެއް ނެރެފައި ޝާއިޢުކުރަމުން، އާންމުން ހ މަޢުލޫމާތު އަރިހުން ހިއްސާކުރެވޭނެއެވެ.

13. ނުވަވަނަ ބިލުގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މީހުން ޖިނާއީ ކުރުމުގެ ކުށެއް އުފެއްދުމުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވެއްޖެ މީހަކަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ އުޤޫބާތުގެ އިތުރުން، އެއް ކުދި ކުދީގެ ސަބަބުން ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތަށް ބަދަލު ދިނުމަށް ކޯޓުން އަމުރު ކުރެވިދާނެއެވެ.

މި މާއްދާ އަންނަނިވިގޮތަށް ބަދަލު ކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ.

59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މީހުން ޖިނާއީ ކުރުމުގެ ކުށެއް އުފެއްދުމުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވެއްޖެ މީހަކަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ އުޤޫބާތުގެ އިތުރުން، އެއް ކުދި ކުދީގެ ސަބަބުން ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތަށް ބަދަލު ދިނުމަށް ކޯޓުން އަމުރުކުރަން ވާނެއެވެ.

14. ދިހަވަނަ ބިލު 60 ވަނަ މާއްދާ "ޖިނާއީ ކުށްތަކުގެ ކަންކަން ތަޙުޤީޤު ކުރާ ކޯޓު" ގެ (ހ) ގެ (4) (7) (8) މި ނަންބަރުތައް އިތުރަށް ދޫކޮށް ޖާގަ ބަޔާންކުރުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ.

60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (4) ގައި މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އެ މިނިސްޓްރީގެ މުވައްޒަފެއް، މީހުން ޙުޤޫޤުގެ ބަދަލުގައި މިނިސްޓްރީގެ ނަން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުން މުހިއްމު ކަމުގައި ފާހަގަ ކުރަމެވެ.

60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (7) ގައި ކޮންޓްރޯލަރ ކަނޑައަޅާ ޑެޕިއުޓީ ލެވެލް އިމިގްރޭޝަން އޮފިސަރުންގެ މުވައްޒަފެއް، މީހުން ޙުޤޫޤުގެ ބަދަލުގައި ޖިނާއީ ކުށްތަކުގެ ކަންކަމާބެހޭ މުއައްސަސާ ތިބެފައިވާ މުވައްޒަފެއް، މިފަދައިން އޮތުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ފާހަގަ ކުރަމެވެ.

(8) މިނިސްޓަރ އާއި ފުލުހުން އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ކަނޑައަޅާ އެމިނިސްޓްރީގެ މުވައްޒަފެއް، މީހުން ޙުޤޫޤުގެ ބަދަލުގައި ޖިނާއީ ކުށްތަކުގެ ކަންކަމާބެހޭ މުއައްސަސާ ތިބެފައިވާ މުވައްޒަފެއް، މިފަދައިން އޮތުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ.

---

30 އެޕްރީލް 2013

HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES